

Vastuvõtmise kuupäev : 29/11/2022

Kohtuasi C-661/22

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

20. oktoober 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu kõrgeim halduskohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

19. oktoober 2022

Apellant (kaebaja esimeses kohtuastmes):

Bruc Bond UAB

Vastaspool apellatsioonimenetluses (vastustaja esimeses kohtuastmes):

Lietuvos bankas

Põhikohtuasja ese

Vaidlus Bruc Bond UAB (edaspidi „apellant“) ja Lietuvos bankase (Leedu keskpank) vahel seoses Leedu Panga otsusega tühistada Bruc Bond UAB-le väljastatud makseasutuse tegevusluba (edaspidi „vaidlustatud otsus“).

Eelotsuse küsimuse ese ja õiguslik alus

Järgmiste sätete tõlgendamine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 4 punktid 3 ja 5; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiivi 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ, artikli 2 punkt 2; Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 kolmas lõik.

Eelotsuse küsimus

Kas sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, kui makseasutus aktsepteerib rahalised vahendid ilma konkreetse maksekäsundita, et kanda need üle samal või järgneval tööpäeval, ja raha jääb maksetehingute tegemiseks ette nähtud makseasutuse kontole kauemaks kui õigusnormides sätestatud makseteenuse osutamise tähtaeg, tuleb makseasutuse tegevust pidada:

- a) makseasutuse osutatava makseteenuse või täidetava maksetehingu osaks vastavalt nende mõistete määratlusele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 4 punktides 3 ja 5; või
- b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiivi 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ, artikli 2 punktis 2 määratletud e-raha väljastamiseks[?]

Viidatud liidu õiguse sätted

1. Direktiivi (EL) 2015/2366 põhjendused 25 ja 71, artikli 4 punktid 3, 4, 5 ja 12, artikli 18 lõige 3, artikli 73 lõige 1 ja artikkel 83.
2. Direktiivi 2009/110/EÜ põhjendused 5 ja 7, artikli 2 punktid 1, 2 ja 3, artikli 6 lõige 1, artikkel 10, artikli 11 lõiked 1 ja 2.
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiivi 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 4 punkt 5.
4. 16. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus C-389/17 Paysera LT, EU:C:2019:25, punktid 24, 25, 29 ja 32–35.

Riigisisised õigusnormid ja viidatud kohtupraktika

1. Leedu Vabariigi makseseaduse (Lietuvos Respublikos mokėjimų testatymas) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis, mis kehtib alates 20. oktoobrist 2019) artikli 2 lõiked 11 ja 40, artikkel 5, artikli 6 punkt 3, artikli 38 lõige 1, artikli 42 lõige 2, artikli 46 lõiked 1 ja 3.
2. Leedu Vabariigi makseasutuste seaduse (Lietuvos Respublikos mokėjimo testaigų testatymas) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis, mis kehtib alates 1. augustist 2018) artikli 4 lõiked 3 ja 5.

3. Leedu Vabariigi e-raha ja e-raha asutuste seaduse ([Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstatymas](#)) (põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis, mis kehtib alates 1. augustist 2018) artikli 2 lõige 1, artikkel 5 ja artikli 6 lõige 1.

Põhikohtuasja faktiliste asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Leedu Pank tühistas vaidlustatud otsusega kriisilahendusmeetmena makseasutuse tegevusloa, mis oli antud ettevõtjale Bruc Bond UAB, kellel oli õigus osutada Leedu Vabariigi makseseaduse artikli 5 lõigetes 3 ja 6 osutatud makseteenuseid (maksetehingute täitmine, sealhulgas rahaliste vahendite ülekandmine makseteenuse kasutaja makseteenuse pakkuja või muu makseteenuse pakkuja juures asuvale maksekontole: otsekorralduste, sealhulgas ühekordsete otsekorralduste täitmine, maksetehingute täitmine maksekaardi või sarnase seadme vahendusel ja/või kredittkorralduste, sealhulgas püsikorralduste ja rahaülekannete täitmine), kuna Bruc Bond UAB hoidis klientide rahalisi vahendeid kauem, kui oli vaja maksetehingute täitmiseks, või tehnilistel põhjustel, ning väljastas e-raha, ilma et ta oleks olnud e-raha väljastaja, ning rikkus seega Leedu Vabariigi e-raha ja e-raha asutuste seaduse nõudeid.
- 2 Leedu Pank tuvastas, et alates 20. veebruarist 2017 krediteeriti apellandi kuue kliendi kontosid klientide saadud rahaliste vahenditega (sissetulevad maksed), millel ei olnud konkreetset makse-eesmärki, ning et rahaülekandeid (väljaminevad maksed) ei tehtud mitme päeva jooksul (või mõnel juhul kuude jooksul), välja arvatud apellandi tasude debiteerimine, kuigi apellandi äriplaanis oli märgitud, et ta ei hoia rahalisi vahendeid kauem, kui on vaja tehingute tegemiseks, ja et rahalisi vahendeid hoitakse kontrol kuni 48 tundi ning tagastatakse maksjale, kui maksekorraldust ei ole tehtud 48 tunni jooksul. Põhikohtuasjas on tuvastatud, et mõnel juhul ei saanud Bruc Bond UAB täita maksekorraldusi, kuna kliendid ei olnud täpsustanud makse eesmärki. Poolte vahel ei ole vaidlust selle üle, et apellant hoidis rahalisi vahendeid kauem kui vaja. Lisaks on tõendatud, et apellant tagastas kõik talle üle kantud vahendid ilma maksekorralduseta.
- 3 Apellant esitas Leedu Panga otsuse peale kaebuse Vilniaus apygardos administracinis teismasele (Vilniuse regionaalne halduskohus), kes jättis kaebuse 8. juunil 2021 rahuldamata. Seejärel taotles ta Lietuvos vyriausiasis administracinis teismaselt (Leedu kõrgeim halduskohus) (edaspidi „eelotsusetaotluse esitanud kohus“) nimetatud kohtuotsuse tühistamist ja uue kohtuotsuse tegemist.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 4 Apellant märgib, et esimese astme kohus eksis, kui leidis, et ta väljastas e-raha, kuna ta määratles õigusvastaselt sellised e-raha väljastamise tingimused, mida ei ole e-raha ja e-raha asutuste seaduses ette nähtud, minnes vastuollu Euroopa Kohtu poolt 16. jaanuari 2021. aasta kohtuotsuses Paysera LT antud tõlgendusega,

ning mille kohaselt võib maksetehinguid pidada e-raha väljastamisega seotuks üksnes juhul, kui makseteenust osutab e-raha asutus ja seda osutatakse e-raha nimiväärtuse väljastamiseks või tagastamiseks. Apellant leiab, et kui makseteenust ei osuta e-raha asutus ja e-raha väljastamine või tagastamine ei ole osutatud teenuse eesmärk, ei kujuta see teenus endast e-raha väljastamisega seotud tegevust.

- 5 Leedu Pank tugineb oma järelduses, et kaebaja väljastas e-raha, enda järelevalveosakonna seisukohale, mis käsitleb maksekontodel hoitavaid rahalisi vahendeid ja mille kohaselt võib makseasutus võtta tema poolt avatud maksekontole raha vastu ainult koos maksekäsundiga, mis tuleb täita makseseaduses ette nähtud tähtaja jooksul, ning ta peab võtma piisavad meetmed tagamaks, et kolmandatelt isikutelt makseasutuse kliendi maksekontole laekunud raha ei hoita kauem, kui on vajalik maksete tegemiseks, vastasel juhul loetakse makseasutuse maksekontol hoitavad vahendid hoiusteks või muudeks tagasimakstavateks vahenditeks või e-rahaks.
- 6 Leedu Pank tugineb ka Euroopa Komisjoni 26. oktoobri 2015. aasta kirjale, milles märgitakse, et makseasutustel on lubatud omada ainult maksekontosid ja saada tarbijatelt rahalisi vahendeid nende makseteenuste osutamiseks; erinevalt hoiustest ei tohiks makseasutus rahalised vahendeid hoida kauem, kui tegevuslikel ja tehnilistel põhjustel on vajalik asjaomase makseteenuse osutamiseks; asjaolu, et e-raha vahendeid hoitakse tegelikult rahalises väärtuses, tähendab seda, et väljastaja kontrollib rahalisi vahendeid kogu lepingu kehtivuse aja (siiski võib e-raha valdaja igal ajal nõuda selle tegeliku rahalise väärtuse tagastamist), samas kui see ei ole nii tavalise maksekontoga, mille puhul saab vaid igal ajal rahalisi vahendeid üle kanda teisele kontole või kontolt välja võtta (ilma lisatasuta).

Eelotsusetaotluse esitamise põhjenduste lühikokkuvõte

- 7 Eelotsusetaotluse esitanud kohus väidab, et direktiivis 2015/2366 on selgelt märgitud, et makseasutuse tehtud maksetehing hõlmab maksja poolt või tema nimel või saaja poolt algatatud rahaliste vahendite sissemakset, ülekandmist või väljamaksmist, st et maksetehing ei hõlma raha hoidmist. Makseseaduse artikkel 46 ja [direktiivi 2015/2366] artikkel 83 käsitlevad makseteenuste osutamise tähtaegu ning makseseaduse artiklis 38 ja [direktiivi 2015/2366] artiklis 73 on sätestatud, et autoriseerimata maksetehingu korral peab makseteenuse pakkuja autoriseerimata maksetehingu summa maksjale tagasi maksma viivitamata (hiljemalt järgmise tööpäeva lõpuks pärast alates tehingu märkamisest või sellekohase teate saamisest).
- 8 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et makseasutuste klientidele tehniliste võimaluste pakkumine makseasutusele rahaliste vahendite andmiseks ja nende hoidmiseks makseasutuse kontodel kauem, kui on vajalik maksetehingute täitmiseks või tehnilistel põhjustel, kuulub mõiste „e-raha väljastamine“ alla, kuna vastavalt direktiivi 2009/110 artikli 2 punktile 2 on e-raha määratletud kui

elektrooniliselt, sh magnetiliselt, hoitav väljastaja vastu esitatud nõude vormis rahaline väärtus, mis antakse välja rahaliste vahendite vastu maksetehingute tegemiseks, st e-raha on seotud selle hoidmisega.

- 9 16. jaanuari 2021. aasta kohtuotsuses Paysera LT otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2009/110 artikli 5 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et teenused, mida e-raha asutus maksetehingute käigus osutab, kujutavad endast e-raha väljastamisega seotud tegevust nimetatud sätte tähenduses, kui nende teenuste osutamine käivitab e-raha väljastamise või tagastamise ühe ja sama maksetehingu kaudu. Samuti märkis ta, et mõistet „e-raha väljastamine“ ei ole direktiivis 2009/110 määratletud ning et makseteenus, mida osutatakse e-raha nimiväärtuse tagastamiseks, on e-raha väljastamisega seotud tegevus. Euroopa Kohus märkis, et nagu nähtub direktiivi artikli 4 punktist 3 koostoimes selle direktiivi lisaga, loetakse makseteenuseks maksetehingu täitmist, sealhulgas rahaliste vahendite ülekandmist kasutaja maksekontole. Kui rahalised vahendid tagastatakse üksnes nende ülekandmise eesmärgil ning ühe ja sama maksetehingu käigus, siis tuleb sellist teenust pidada seotuks e-raha väljastamisega direktiivi 2009/110 artikli 5 lõike 2 tähenduses. Tehing, mille käigus kauba ostja või teenuse tellija kannab müüja soovil sel eesmärgil üle rahalised vahendid e-raha asutusele, kes väljastab pärast nende vahendite kättesaamist müüjale (e-raha valdajale) e-raha, on otseselt seotud e-raha väljastamisega, kui rahaliste vahendite ülekandmine käivitab automaatselt ja ühekordse maksetehingu käigus e-raha väljastamise. Seetõttu on rahaliste vahendite ülekandmine seotud e-raha väljastamisega.
- 10 Siiski ei hinnanud Euroopa Kohus kohtuotsuses Paysera LT makseasutuste ja e-raha asutuste tegevuse erinevust, vaid seda, kas e-raha asutuse poolt osutatavaid makseteenuseid tuleks käsitada e-raha väljastamisega seotud teenustena.
- 11 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et direktiivide 2009/110 ja 2015/2366 sätetest nähtuvalt on e-raha väljastaja osutatavate teenuste laad ja makseasutuse teostatava maksetehingu laad sarnased. Maksetehingute rahalisteks vahenditeks võib olla e-raha ja e-raha väljastaja kohustub kliendi nõudmisel edastama rahalised vahendid saajale, kes võtab e-raha vastu (direktiivi 2009/110 artikli 2 punkt 2). Kui maksetehingu teeb makseasutus, peab makseteenuse pakkuja samuti edastama rahalised vahendid makse saajale (direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkt 5).
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kohtuotsuse Paysera LT kohaselt ei ole e-raha väljastamine spontaanne tegevus, vaid see toimub e-raha nimiväärtuse tagastamise võimaldamiseks. Põhikohtuasjas on tegemist olukorraga, kus kaebaja ei kavatsenud e-raha väljastada, kuid kui kliendid ei täpsustanud makseülekannete eesmärki, hoiti rahalisi vahendeid teatud aja jooksul (kauem, kui oli vaja maksetehingute täitmiseks) ja tagastati klientidele alles teatud aja möödudes. Kohtuasja faktilistest asjaoludest nähtub, et autoriseerimata maksetehingute summade tagasimaksmiseks kulus märkimisväärne aeg ja see toimus pikema ajavahemiku jooksul, kui oli lubatud maksetehingute täitmiseks, see tähendab, et seda ei tehtud viivitamata vastavalt direktiivi 2015/2366 artiklile 73.

- 13 Eeltoodut arvestades soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tuleb makseasutuse tegevust pidada osaks makseteenusest või maksetehingust, mida täidab makseasutus, või tuleb neid toiminguid pidada e-raha väljastamiseks. Vastus esitatud küsimusele on põhikohtuasjas otsustava tähtsusega, kuna see võimaldab 1) teha vastavalt direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktile 3 ja 5 ning direktiivi 2009/110 artikli 2 punktile 2 selge otsuse makseasutuse osutatud teenuste ja olukorra kohta, kus makseasutus ei täida maksekäsundit õigusnormides ette nähtud tähtaja jooksul; 2) luua riigisiseste kohtute jaoks ühtse kohtupraktika ja 3) tõlgendada ja kohaldada riigisiseseid õigusnorme vaidlusalusele õigussuhtele, et määrata kindlaks apellandi kohustused seoses makseteenuste osutamisega, tagades seeläbi liidu õiguse tõhususe.